

**BOSHLANG‘ICH SINFLARDA DARS JARAYONIDA AKTDAN SAMARALI
FOYDALANISH METODIKASI**

Yangiyo‘l tumani 24-umumiy o‘rta ta‘lim maktabi

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

Kuchkarova Nargiza Rahimjonovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada darslarni interaktiv va samarali tashkil etish, o‘quvchilarni faol va ijodiy jalb qilish uchun zamonaviy AKT vositalari va metodlardan foydalanishni ko‘rsatadi. Unda multimedia taqdimotlar, interaktiv doska, sensorli qurilmalar, mini-o‘yinlar, virtual sandiq va mini-kvestlar kabi metodlar tavsiflangan. Shu orqali o‘quvchilarning kreativ fikrlash, mantiqiy, tafakkur va hamkorlik ko‘nikmalari rivojlantiriladi.

Kalit so‘zlar: AKT, boshlang‘ich sinflar, interaktiv darslar, multimedia taqdimotlar, mini-o‘yinlar, 4K modeli

Bugungi kunda ta‘lim sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)ning roli tobora ortib bormoqda. Zamonaviy o‘quv jarayonida AKT vositalaridan foydalanish nafaqat o‘quvchilarning bilimini samarali shakllantirishga, balki ularning fikrlash, mantiqiy tafakkur, kreativlik va hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Boshlang‘ich sinflarda dars o‘tish jarayonida AKTni qo‘llash o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish, darsni interaktiv va qiziqarli qilish, shuningdek, o‘quv materialini mustahkamlash imkonini beradi. Shu bois, o‘qituvchilar darslarni rejalashtirish va o‘tkazishda zamonaviy metod va vositalardan samarali foydalanishning ahamiyati katta.

Multimedia va interaktiv vositalarning o‘quv jarayonidagi roli zamonaviy ta‘lim jarayonida multimedia va interaktiv vositalar o‘quvchilarning bilim olish faoliyatini samarali va qiziqarli qilishda muhim o‘rin tutadi. Boshlang‘ich sinflarda darslar ko‘pincha vizual va amaliy faoliyatga tayangan bo‘lishi sababli, multimedia vositalari yordamida mavzularni tushuntirish o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularning tushunish darajasini oshiradi va mavzuni eslab qolish imkonini kengaytiradi.

Boshlang‘ich sinflarda o‘quv jarayonini samarali va interaktiv qilish uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlardan biri—4K modeli bo‘lib, u o‘quvchilarning kreativlik (Creativity), hamkorlik (Collaboration), kompetensiya (Competence) va bilim (Knowledge) ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu model dars jarayonini faqat ma‘lumot berish shaklidan faol, ijodiy va hamkorlikka asoslangan faoliyatga aylantirish imkonini beradi. Dars jarayonida 4K modelining integratsiyasi o‘quvchilarning bilim olish jarayonini samarali, interaktiv va qiziqarli qiladi. Kreativlik va hamkorlik elementlari o‘quvchilarni faoliyatga jalb etadi, kompetensiya va bilim elementlari esa mavzuni to‘liq va chuqur o‘zlashtirishga yordam beradi.

Interaktiv doska va sensorli qurilmalar metodi

Interaktiv doska va sensorli qurilmalar metodi – bu dars jarayonida sensorli ekranlar, planshetlar, klaviatura va boshqa interaktiv qurilmalarni ishlatib, o‘quvchilarning faol

ishtirokini ta'minlashga qaratilgan metod hisoblanadi. Ushbu metod orqali o'quvchilar topshiriqlarni bajaradi, animatsiyalar va diagrammalar bilan ishlaydi, guruhda hamkorlik qiladi hamda mini-loyihalar va o'yinlar orqali bilimni mustahkamlaydi.

Afzalliklari: Ushbu metodning afzalliklari ko'p qirrali: darsni interaktiv va qiziqarli qiladi, o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, mavzuni amaliyotga yaqinlashtiradi, kreativ va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, interaktiv qurilmalar o'quvchilarga turli o'quv uslublariga moslashish imkonini beradi, guruh ishlari va hamkorlik mashqlarini tashkil qiladi va o'quvchilarning mavzuni mustahkamlashini ta'minlaydi.

Qo'llash usullari: Interaktiv doska va sensorli qurilmalar metodi quyidagi usullarda qo'llaniladi: o'quvchilarga sensorli doska yordamida interaktiv mashqlarni bajarish, diagrammalar va rangli chizmalarni tahrirlash, mini-o'yinlar va kvestlar orqali bilimni mustahkamlash, guruh ishlari va jamoaviy loyihalar orqali hamkorlikni rivojlantirish. Shu bilan birga, o'qituvchi interaktiv qurilmalar yordamida darsni vizual tarzda boyitadi, o'quvchilarning faoliyatini monitoring qiladi va ularning bilim darajasini nazorat qiladi.

Bilim chaqiruvi metodi

“Bilim chaqiruvi” metodi – bu o'quvchilarning ilgari o'rganilgan bilimlarini tezkor, interaktiv va qiziqarli shaklda qayta esga solish va mustahkamlashga qaratilgan pedagogik usuldir. Boshlang'ich sinflarda ushbu metod o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, mavzuga tayyorlash va dars davomida faol ishtirok etishni ta'minlash uchun ishlatiladi. Metod o'quvchilarning xotira, tezkor fikrlash va bilimlarni amaliy qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Afzalliklari: “Bilim chaqiruvi” metodining asosiy afzalliklari shundaki, u darsni interaktiv qiladi, o'quvchilarning e'tiborini saqlaydi, mavzuni eslab qolish darajasini oshiradi va ularni faol faoliyatga jalb qiladi. Shu bilan birga, metod o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tezkor qaror qabul qilish va bilimlarni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Boshlang'ich sinflarda “Bilim chaqiruvi” o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish va mavzuni qiziqarli shaklda mustahkamlashning samarali vositasidir.

Qo'llash usullari: Ushbu metodni darsda qo'llash bir nechta usullar orqali amalga oshiriladi: o'qituvchi o'quvchilarga tezkor savollar beradi, ular javoblarni guruh yoki individual tarzda topadi, o'quvchilar o'z bilimlarini sinovdan o'tkazadi va xatolarini tuzatadi. Shu bilan birga, mini-o'yinlar, “kim tezroq topadi” turidagi

interaktiv mashqlar va savol-javob sessiyalari yordamida mavzu mustahkamlanadi.

Metod darsni faol, interaktiv va qiziqarli qilishga xizmat qiladi.

Virtual sandiq metodi

Virtual sandiq metodi – bu o'quvchilarning mavzuni mustahkamlash va bilimlarini amaliy tarzda qo'llashlari uchun interaktiv o'yin shaklida tashkil etiladigan pedagogik usuldir. Boshlang'ich sinflarda bu metod virtual sandiq ichidagi savollar, topshiriqlar va mini-eksperimentlar orqali o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni darsga faol jalb qiladi va bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Afzalliklari: Virtual sandiq metodining afzalliklari shundaki, u darsni interaktiv va qiziqarli qiladi, o'quvchilarning mustaqil izlanish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, mavzuni amaliyotga yaqinlashtiradi va o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi. Shu bilan birga, metod guruh ishlarini va hamkorlik mashqlarini tashkil etishga yordam beradi, o'quvchilarning diqqatini saqlaydi va ularni faol faoliyatga rag'batlantiradi.

Qo'llash usullari: Virtual sandiq metodini darsda qo'llash quyidagi tarzda amalga oshiriladi: o'qituvchi mavzuga mos virtual sandiq yaratadi, ichiga turli savollar, mini-testlar va interaktiv topshiriqlar joylashtiradi. O'quvchilar sandiqdagi

vazifalarni bajaradi, javoblarni topadi, hamkorlikda ishlaydi va bilimlarini mustahkamlaydi. Shu tariqa, dars passiv tushuntirishdan faol va interaktiv faoliyatga

aylanadi, o'quvchilar esa mavzuni qiziqarli shaklda o'zlashtiradi va bilimlarini amalda qo'llash imkoniga ega bo'ladi.

Xulosa: Boshlang'ich sinflarda dars jarayonida AKT vositalaridan samarali foydalanish o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Multimedia taqdimotlar, interaktiv doskalar, sensorli qurilmalar, virtual sandiq, mini-kvestlar va interfaol o'yinlar yordamida darslarni qiziqarli va interaktiv qilish imkoniyati mavjud. Shu orqali o'quvchilar mavzuni faqat nazariy o'rganish bilan cheklanmay, amaliy va ijodiy ishlarda qo'llash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Dars jarayoni o'quvchilarning kreativ fikrlash, mantiqiy tafakkur, hamkorlik, mustaqil ishlash va texnologik savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. AKT vositalari darsni interaktiv va qiziqarli qilishi bilan birga, o'quv jarayonini individual va guruh faoliyati orqali optimallashtirishga yordam beradi. Masalan, multimedia taqdimotlar mavzuni vizual tarzda tushuntiradi, interfaol doska va sensorli qurilmalar esa o'quvchilarni darsga faol jalb qiladi. Shu bilan birga, virtual sandiq, mini-kvest va kodli labirint kabi metodlar orqali o'quvchilar bilimlarni amaliyotda qo'llaydi, natijalarni kuzatadi va o'z-o'zini baholashni o'rganadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abaev B.X. Boshlang'ich sinflarda axborot-kommunikatsion texnologiyalarni qo'llash. – Toshkent: Ta'lim, 2020.
2. Petrova E.V. Boshlang'ich sinflarda multimedia va interfaol doskalardan foydalanish. – Toshkent: Ustoz, 2018.
3. Smith J. Ta'lim texnologiyalari yosh o'quvchilar uchun: nazariya va amaliyot. – London: Routledge, 2020.
4. Johnson L., Adams Becker S. Educational Technology Integration in Primary Schools. – New York: Springer, 2019.
5. O'zhog'ov S.I., Shvedova N.Yu. Rus tili izohli lug'ati. – Moskva: Rus tili, 2020.
6. Zamyatin V.P. Boshlang'ich sinflarda o'yin va interfaol texnologiyalar. – Moskva: Ta'lim, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Boshlang'ich sinflarda AKTdan foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar. – Toshkent, 2022.

8. Tashkent Education Department. Interfaol ta'lim metodikalari va AKT qo'llanmalari. – Toshkent, 2021.

9. Mirzaeva N. Multimedia va interfaol o'qitish usullari. – Toshkent: Fan, 2020. 10. Rasulov D. Boshlang'ich sinflarda o'yin metodlari va interaktiv darslar. – Toshkent: Akademiya, 2021.

11. Xolmatov S. Ta'limda yangi texnologiyalar va ularning amaliy qo'llanilishi. – Toshkent: Ustoz, 2022.